

ضرورت فرزندآوری

اکرم محمدی*

مقدمه

در هر اقدامی و در مسیر راه، باید راه را از بیراه بشناسیم. برای اینکه به بیراهه نرویم، باید اهداف هر حرکت و اقدامی را در زندگی شناسایی و در مورد آن تفکر کنیم. هدف از ازدواج، ایجاد آرامش و تولید نسل است. تولید نسل، مکمل هدف غایی ازدواج یعنی ایجاد آرامش است. هر درختی ثمره‌ای دارد. انسان نیز ذاتاً مشتاق و علاقه‌مند به ثمردهی است. فرزندآوری یکی از ثمرات مفید و شایسته آدمی است. به همین دلیل، داشتن فرزند در روایات به ثمره وجود والدین تعبیر شده است.

امروزه به دلیل تغییر نگرش زوجین بر اساس تبلیغات بی‌شمار رسانه‌های معاند، بسیاری از خانواده‌ها یا به تک‌فرزندی یا بی‌فرزندی روی آورده‌اند که آسیب‌های فردی، خانوادگی و حتی اجتماعی و ملی

* کارشناس امور رسانه و خانواده.

فراوانی به همراه خواهد داشت؛ در حالی که «بر اساس مقالات منتشرشده در مطبوعات و خبرگزاری‌های غرب درباره معایب و مزایای تک‌فرزندی، اغلب کارشناسان و روان‌شناسان غربی، به آسیب‌های تک‌فرزندی و مزایای فرزندآوری اذعان کرده‌اند»^۱. بنابراین با توجه به تأثیر وجود فرزند در ادامه حیات انسانی، در این مقاله به ضرورت فرزندآوری و آسیب‌های تک‌فرزندی پرداخته خواهد شد.

بازخوانی علل ترویج تک‌فرزندی و بی‌فرزندی

برخی تک‌فرزندی و بی‌فرزندی را ناشی از مشکلات اقتصادی می‌دانند؛ در صورتی که این موضوع، نتیجه تغییر نگرش‌ها و ارزش‌های زنان و مردان و در نتیجه، تغییر فرهنگ کشورها است. شاید در نگاه اول بی‌رغبتی به فرزندآوری، ناشی از جنبش‌ها و ایدئولوژی‌های فردی - اجتماعی در کشورها باشد؛ اما مسئله مهم این است که تمامی این اتفاقات و تفکرات، تصادفی نیست، بلکه نشأت گرفته از اقدامات «سران» (مجامع مخفی) جهانی است؛ مجامعی همچون مؤسسه سلطنتی امور بین‌الملل، شورای روابط خارجی، جامعه بیلدبرگرها، کمیسیون سه‌جانبه، فراماسونری، باشگاه رم و کمیته ۳۰۰. این محافل سال‌ها با طرح‌ها و برنامه‌های گوناگون، زمینه نفوذ و اقتدار نظام سلطه بر مناسبات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی ملل جهان را فراهم آورده، سرنوشت ملت‌ها و کشورهای مستقل جهان را به میل و اراده خود تغییر می‌دهند. این مجامع با هدف گسترش سلطه

۱. ساناز باقری راد؛ «رابطه متقابل کمال‌جویی و سقوط در تک‌فرزندان»؛ در:

خود بر جهان، از سالها پیش موضوع کاهش جمعیت جهان را در دستور کار قرار داده‌اند و این موضوع را از راه‌های گوناگون پی گرفته‌اند. دکتر جان کولمن،^۱ هنگام برشمردن هدف‌های گروه‌های پنهان می‌نویسد: «آن‌ها بر این باورند که برای تحقق «مسئولیت آسمانی» که بر عهده آنان گذارده شده است، باید «از راه ایجاد جنگ‌های محدود و موضعی در کشورهای پیشرفته و به وجود آوردن گرسنگی و بیماری در کشورهای جهان سوم، موجبات مرگ حدود سه میلیارد انسانی را که اصطلاحاً «مصرف‌کنندگان بی‌مصرف» نامیده اند، فراهم شود».^۲

ضرورت فرزندآوری

در آیات و روایات بسیاری بر فرزندآوری به عنوان یکی از ضرورت‌های زندگی زوجین تأکید شده است؛ چراکه موجب برکات بی‌شمار دنیوی و اخروی می‌شود. امام صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید: «همانا خداوند به بنده به سبب محبت شدید او به فرزندش رحم می‌کند».^۳ همچنین می‌فرماید: «میراث خدا از بنده مؤمن، فرزند صالحی است که برای او آمرزش بطلبد».^۴

اما برخی از روایات به گونه‌ای تفسیر می‌شوند که از نظر اسلام،

۱. نویسنده و پژوهشگر که پیش‌تر از جاسوسان حرفه‌ای سرویس‌های مخفی بریتانیا بوده است.

۲. ابراهیم شفیعی سروستانی؛ «رسانه ملی و تغییر سیاست جمعیتی؛ مسئله‌شناسی، راهبردها و سیاست‌ها»؛ ص ۴۰.

۳. شیخ صدوق؛ من لایحضره الفقیه؛ ج ۳، ص ۴۸۲، حدیث ۴۶۹.

۴. فضل بن حسن طبرسی، مکارم الأخلاق؛ ج ۱، ص ۴۷۱.

افزایش فرزند تأیید نمی‌شود؛ برای نمونه، در روایتی آمده است: «قَلَّةُ الْعِيَالِ أَحَدُ الْاِيْسَارِيْنَ»^۱ کمی افراد نانخور انسان یکی از دو وسیله توانگری است». برخی در تفسیر برای رجحان کاهش فرزند استدلال کرده‌اند که عیال جمع «عَيْلٌ» در لغت به معنای نیازمند و فقیر آمده است.^۲ این واژه در لغت عرب به معنی فرزند نیست؛ چه بسا فرزندان که نانخور انسان نیستند، و چه بسا عائله‌ای که فرزند نیست. عیال به معنی نانخور و در تحت تکفل و مخارج انسان در آمدن است؛ مانند خادم و خادمه و شاگردان کسب و غلام و کنیز و میهمانان وارد بر انسان، و تکفل مخارج بسیاری از اقوام و محارم و زوجه و امثال آنها که تحت مخارج و تکفل انسان زیست می‌کنند. پس این باب با ترغیب به کثرت فرزندان منافاتی ندارد.^۳

برای روشنگری دلایل فرزندآوری، در ذیل به طور مختصر به برخی از برکات وجود فرزند اشاره می‌شود.

۱. شادی و نشاط

یکی از مهم‌ترین برکاتی که با تولد فرزند وارد زندگی‌ها می‌شود، شادی و نشاط است. به عبارت بهتر، فرزندان از آغازین لحظه‌های تولد، منبع لذت و شادی در خانواده هستند.

نتایج تحقیقات پژوهشگران دانشگاه «بریگهام یانگ» آمریکا بر ۲۰۰

۱. ابن‌شعبه حرانی؛ تحف العقول؛ ص ۲۱۴.

۲. خلیل بن احمد فراهیدی، العین، ج ۲، ص ۲۴۹، ذیل واژه «عیل».

۳. سید محمدحسین حسینی طهرانی؛ رساله نکاحیه: کاهش جمعیت ضربه‌ای سهمگین بر بیکر مسلمین؛ ص ۲۳۹.

هزار خانواده از ۸۶ کشور جهان، بین سال‌های ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۵م نشان می‌دهد که داشتن فرزند، موجب کاهش فشار خون والدین، افزایش تمایل به یادگیری، استفادهٔ بیش‌تر از قدرت تعقل، افزایش اعتماد به نفس، امکان بهتر درک زیبایی‌ها، دقت بیش‌تر در کارهای جزئی و افزایش شادی والدین می‌گردد.^۱

۲. رزق و روزی

در آیات و روایات، ازدواج و فرزندآوری، عامل و زمینهٔ بی‌نیازی و منبع خیر و برکت در خانواده معرفی شده است؛ چنان‌که پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرموده‌اند: «اتَّخِذُوا الْأَهْلَ؛ فَإِنَّهُ أَرْزُقُ لَكُمْ»^۲ اهل و عیال اختیار کنید؛ زیرا این کار روزی شما را بیشتر می‌کند.

صحبت‌های نسل گذشته نیز مؤید همین موضوع است. بسیار شنیده‌ایم که در خانواده‌های خودمان وقتی پای خاطرات گذشتهٔ پدر و مادرها بنشینید، از این صحبت می‌کنند که با تولد فلان فرزند، خانه‌دار شدیم، مشغول به کار شدیم، اتومبیل خریدیم و...؛ اینها همه نشانهٔ الطاف الهی به زوج‌هایی است که فرزندآوری را منشأ برکت می‌دانند. از طرف دیگر، هر انسانی روی این کرةٔ خاکی برایش روزی و رزق در نظر گرفته شده است؛ در این باره آمده است: «لَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ»^۳ فرزندانان را از بیم فقر نکشید، ما شما و آن‌ها را روزی می‌دهیم».

۱. آیت‌اللهی زهرا و همکاران؛ دانش خانواده و جمعیت؛ ص ۱۸۵.

۲. محمد بن یعقوب کلینی؛ کافی؛ ج ۵، ص ۳۲۹.

۳. انعام: ۱۵۱.

قرآن کریم همچنين در بسيارى از آيات، مردم را به خوش‌بينى به خداوند متعال و اعتماد و توکل به او فرامى‌خواند؛ به‌ويژه كسانى كه به دليل بيم از روزى، از فرزندآورى جلوگيرى مى‌كنند. در سوره مبارک ذاريات، درباره حق بودن وعده الهى آمده است: «وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ * فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ»^۱ روزى شما و چيزهايى كه به شما وعده داده شده، در آسمان است. پس قسم به پروردگار آسمان و زمين، آن حق است به مثل همين گفتار و سخنى كه بر سر زبانتان داريد!». بر اساس اين آيه، روزى و جميع وعده‌هاى الهى، همه در آسمان به طور حتم و يقين وجود دارد و در آن شك و ترديدى نيست، به‌مثابه همين عباراتى كه بر زبان جارى مى‌كنيد! همان طور كه كسى در اين گفت‌وگوهاى شما به خود شك راه نمى‌دهد، همين طور نبايد ابداً در روزى كسى ترديد كرد.^۲

۳. پيشگيرى از طلاق

بى‌ترديد فرزند يكى از عوامل مهم در پايدارى ازدواج است. فرزند، مخصوصاً فرزند خردسال به‌منزله پيوندى است بين مادر و پدر؛ و از اين رو، بى‌فرزندى و حتى كم‌فرزندى باعث تزلزل خانواده مى‌شود. نداشتن فرزند در خانواده‌ها فضاي خالى به وجود مى‌آورد و باعث تضاد و بى‌علاقگى به زندگى مشترك مى‌شود.^۳ ازدواج‌هاى بى‌فرزند مانند طى كردن مسيرهايى است كه مقصدى براى آن تعيين نشده

۱. ذاريات: ۲۲.

۲. ناصرالدین عبدالله بیضاوی؛ تفسیر بیضاوی؛ ج ۱، ص ۳۴۷-۳۴۸.

۳. باقر ساروخانی؛ طلاق، پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن؛ ص ۶۷-۷۱.

است، و بالاخره یک جایی مسافران این مسیر بی مقصد، در مانده و خسته می‌شوند. این ملالت سرمنشأ و سرآغاز اختلاف‌ها بین زوجین می‌شود. در نهایت، کار به جایی می‌رسد که زوجین از هم خسته می‌شوند و اختلاف‌هایی بین آنها به وجود می‌آید. به عبارت دیگر، خانواده‌هایی که میلی به زادوولد ندارند، بیش از هر نوع خانواده دیگری در معرض گسست قرار دارند.

همچنین بین تعداد اولاد و میل مادر به طلاق، رابطه معکوسی وجود دارد؛ یعنی پایبندی به زندگی در مادری که دارای چند فرزند است و به هر دلیلی به دنبال طلاق است، بیشتر از مادری است که فرزندان کمتری دارد. در بحث مذکور، می‌توان این جمله را چنین بیان کرد که آمار طلاق در خانواده‌های تک‌فرزند بیشتر از خانواده‌های چندفرزند است؛ و هرچه تعداد فرزندان بیشتر باشد، رغبت پدر و مادر به گرفتن طلاق، کمتر است.^۱

مطالعات جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی نیز نشان می‌دهد که: «طلاق میان افراد متأهل بدون فرزند، بیش‌تر از متأهلین دارای فرزند است.»^۲ یعنی فرزندان با حضور خود به عنوان سدی محکم در مقابل سیل ویرانگر حوادث، از حریم کانون خانواده محافظت می‌کنند.

۱. گروه جامعه، خانواده و جوان؛ «نگاهی به تأثیرات متقابل سبک زندگی و جمعیت

بر یکدیگر»؛ در: <https://www.farsnews.com/news/13931010001381>

۲. ر.ک: محمد قدسی و دیگران؛ «بازدارنده‌ها و تسهیل‌کننده‌های اقتصادی و اجتماعی

طلاق»؛ نشریه جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، مطالعات راهبردی زنان؛ پاییز

۱۳۹۰ش، شماره ۵۳.